

М. В. ДУТЧАК

СПОРТ ДЛЯ ВСІХ В УКРАЇНІ

теорія та практика

**Київ
Олімпійська література
2009**

ББК 75.4(4УКР)
Д84

*Рекомендовано Вченою радою Національного університету
фізичного виховання і спорту України
(Протокол № 6 від 3 лютого 2009 р.)*

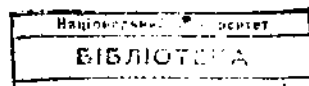
Рецензенти:

Т. Ю. КРУЦЕВИЧ, доктор наук з фізичного виховання і спорту,
професор, завідувач кафедри теорії та методики фізичного виховання
Національного університету фізичного виховання і спорту України;

М. О. НОСКО, доктор педагогічних наук, професор,
ректор Чернігівського державного педагогічного університету
імені Т. Г. Шевченка;

Б. М. ШИЯН, доктор педагогічних наук, професор Тернопільського
державного педагогічного університету імені В. Гнатюка

287914

Дутчак М. В.

Д84 Спорт для всіх в Україні : теорія та практика / М. В. Дутчак. — К. : Олімп. л-ра, 2009. — 279, [1] с. : іл.

ISBN 978-966-8708-18-3

У монографії викладено теоретико-методологічні основи та практичні питання формування системи спорту для всіх в Україні. Особливу увагу приділено обґрунтуванню концепції гуманізації процесу залучення населення до рухової активності, а також структурно-функціональним особливостям формування системи спорту для всіх в Україні. Розглянуто питання сучасних технологій державного управління спортом для всіх. Подано пропозиції до вдосконалення системи підготовки менеджерів спорту для всіх в Україні.

Для фахівців сфери фізичної культури і спорту, викладачів, аспірантів та студентів.

ББК 75.4(4УКР)

ISBN 978-966-8708-18-3

© Дутчак М. В., 2009
© Видавництво НУФВСУ
"Олімпійська література", 2009

75.14
П24

ББК 75.4(4УКР)
Д84

*Рекомендовано Вченою радою Національного університету
фізичного виховання і спорту України
(Протокол № 6 від 3 лютого 2009 р.)*

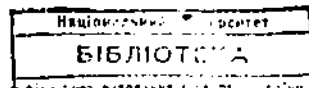
Рецензенти:

Т. Ю. КРУЦЕВИЧ, доктор наук з фізичного виховання і спорту,
професор, завідувач кафедри теорії та методики фізичного виховання
Національного університету фізичного виховання і спорту України;

М. О. НОСКО, доктор педагогічних наук, професор,
ректор Чернігівського державного педагогічного університету
імені Т. Г. Шевченка;

Б. М. ШИЯН, доктор педагогічних наук, професор Тернопільського
державного педагогічного університету імені В. Гнатюка

287914

Дутчак М. В.

Д84 Спорт для всіх в Україні : теорія та практика / М. В. Дутчак. — К. : Олімп. л-ра, 2009. — 279, [1] с. : іл.

ISBN 978-966-8708-18-3

У монографії викладено теоретико-методологічні основи та практичні питання формування системи спорту для всіх в Україні. Особливу увагу приділено обґрунтуванню концепції гуманізації процесу залучення населення до рухової активності, а також структурно-функціональним особливостям формування системи спорту для всіх в Україні. Розглянуто питання сучасних технологій державного управління спортом для всіх. Подано пропозиції до вдосконалення системи підготовки менеджерів спорту для всіх в Україні.

Для фахівців сфери фізичної культури і спорту, викладачів, аспірантів та студентів.

ББК 75.4(4УКР)

ISBN 978-966-8708-18-3

© Дутчак М. В., 2009
© Видавництво НУФВСУ
“Олімпійська література”, 2009

75.14
П 24

ВСТУП

Сучасна демографічна ситуація в Україні, зростання рівня захворюваності населення, відставання українців за показниками тривалості життя порівняно з населенням провідних країн світу зумовлюють необхідність першочергового вирішення проблем зміцнення здоров'я людини як найвищої соціальної цінності. За таких умов особливу роль відіграє формування здорового способу життя, важливим чинником якого є рухова активність.

Системний аналіз вітчизняної теорії і практики фізичного виховання різних груп населення, а також зарубіжного досвіду, свідчить, що наявний рівень залучення громадян до рухової активності виявився в Україні неадекватним новим умовам і потребує формування якісно нової системи — спорту для всіх. У зв'язку з цим винятково важливого значення набуває вивчення процесів переорієнтування традиційного для України так званого масового спорту з інтересів держави (забезпечення високопродуктивної трудової діяльності та обороноздатності) на інтереси конкретної людини (збереження здоров'я, профілактика захворювань та активне дозвілля). Зняття авторитарних обмежень на шляху впровадження в життя різних груп населення рухової активності вимагає нових методологічних підходів та відповідних технологій, які мають ґрунтуватися на потребах, можливостях, нахилах, мотивах, інтересах та ціннісних настановах особистості.

Актуальність і доцільність дослідження проблеми формування системи спорту для всіх в Україні обумовлені необхідністю подолання наявних суперечностей між:

- зростаючою роллю спорту для всіх у формуванні здорового способу життя й обсягом рухової активності у структурі життєдіяльності громадян України;

- потребою вітчизняної системи фізичного виховання і спорту в запровадженні зарубіжного досвіду розвитку спорту для всіх і недостатнім його науковим осмисленням і узагальненням;

- гуманістичною сутністю процесу залучення населення до рухової активності й відсутністю фундаментальних теоретико-методологічних досліджень його переорієнтації в інтересах конкретної людини;

- наявною системою державного управління сферою фізичної культури і спорту й реальними умовами залучення населення України до рухової активності, спричинених змінами соціально-економічних відносин у державі;

- однотипністю професійної підготовки майбутніх спортивних менеджерів і різним характером та особливостями їхньої діяльності.

На важливості наукового пошуку різних аспектів теорії і методики фізичного виховання і спорту наголошують вітчизняні дослідники В. М. Платонов, М. М. Булатова, Л. В. Волков, В. О. Дрюков, С. С. Єрмаков, О. Ц. Демінський, В. О. Кашуба, Т. Ю. Круцевич, А. М. Лапутін, А. В. Магльований, Г. М. Максименко, Ю. П. Мічуда, Б. М. Мицкан, М. О. Носко, Є. Н. Приступа, В. Г. Савченко, Н. І. Соколова, А. В. Цьось, Б. М. Шиян, Ю. М. Шкретій та інші вчені.

Дослідженню проблем залучення населення до рухової активності присвятили свої наукові праці Б. К. Бальсевич, П. О. Виноградов, М. І. Золотов, А. А. Ісаєв, С. М. Литвиненко, Л. П. Матвеев, Р. А. Пилоян, П. О. Рожков, В. М. Супиков, А. В. Царик, К. С. Хуснутдинов, А. Chaker, E. Dienstl, A. Ogi, J. Palm, G. Walker, Y. Yamaguchi та інші.

Концептуальні засади теорії гуманізму формувались із давніх часів, а в останнє десятиліття вони знайшли відображення у фундаментальних роботах українських учених В. Г. Кременя, В. П. Андрушенка, Л. В. Губерського, М. І. Михальченка. Окремі питання гуманізації фізичного виховання і спорту вивчались такими науковцями, як І. М. Биховська, М. М. Візитей, А. В. Дутов, Д. І. Іпатов, В. М. Кряж, Л. І. Лубишева, Н. А. Рибачук, В. І. Столярів, Н. В. Чуклова, Б. М. Шиян.

Значний внесок у розробку методологічних аспектів теорії і практики державного управління соціально-гуманітарними процесами в Україні зробили В. І. Луговий, Я. Ф. Радиш, С. В. Майборода. В ході дослідження використано праці з менеджменту фізичного виховання і спорту таких учених, як В. І. Жолдак, В. В. Кузін, М. Є. Кутєпов, І. І. Переверзін, С. Г. Сейранов, М. Томіч.

Основою для наукового обґрунтування перспективних напрямів кадрового забезпечення вітчизняної системи спорту для всіх стали результати досліджень проблем професійної

72 U

75 K

підготовки майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту в Україні В. М. Плягонова, В. І. Завацького, Л. П. Сущенко, Ю. М. Шкрєбгія.

Відмічаючи велике наукове і практичне значення розглянутих праць вітчизняних і зарубіжних учених, доцільно зауважити, що проблеми формування системи спорту для всіх в Україні ще недостатньо досліджені у теоретико-методологічному аспекті. Поза увагою дослідників залишилося визначення концептуальних підходів та технологічних рішень, що стосуються гуманізації процесу залучення населення до рухової активності. Передусім потребують комплексного дослідження управлінські та педагогічні засади цього процесу.

Актуальність зазначеної вище проблеми, її важлива соціальна значущість для підвищення рівня залучення населення до рухової активності обумовили вибір теми дослідження та визначили його мету і завдання.

Проведене дослідження дозволило розробити ряд наукових положень та отримати нові висновки, які у сукупності вирішують важливу наукову проблему — формування системи спорту для всіх в Україні.

У пропонованій монографії сформовано новий науковий напрям, що передбачає широке розкриття можливостей теорії та технології спорту для всіх стосовно підвищення ефективності залучення населення до рухової активності з метою зміцнення здоров'я.

У результаті дослідження автором уперше теоретично обґрунтовано методологію формування системи спорту для всіх в Україні, що базується на концепції гуманізації залучення населення до рухової активності; на основі цілісного наукового аналізу визначено мету, функції та структуру спорту для всіх в Україні; розроблено інструментарій соціального моніторингу рівня залучення населення до рухової активності; запропоновано систему соціального проектування закладів спорту для всіх; розроблено теоретико-методичні засади для забезпечення підготовки майбутніх менеджерів спорту для всіх в Україні; визначено основні напрями вдосконалення управлінських та педагогічних засад спорту для всіх в Україні.

Дослідження дозволило автору вдосконалити тлумачення поняття “спорт для всіх” у контексті сучасних досягнень теорії спорту; систематизацію особливостей розвитку системи залучення населення до рухової активності в Україні у другій половині ХХ ст.; методологічні засади стратегічного планування розвитку спорту для всіх в Україні; систему підготовки майбутніх менеджерів фізичного виховання і спорту.

У роботі подальшого розвитку набули методологічні підходи до підвищення рівня залучення населення до рухової активності; положення про особливості розвитку спорту для всіх у провідних

країнах світу та сприяння цьому процесу з боку міжнародних і континентальних організацій; теорія і практика державного управління сферою фізичної культури і спорту; положення про розвиток і структурування змісту професійної підготовки майбутніх фахівців сфери фізичної культури і спорту у вищих навчальних закладах України.

Автор глибоко вдячний за допомогу у проведенні дослідження науковому консультанту, доктору педагогічних наук, професору М. М. Булатовій, ректорату та науково-педагогічним працівникам Національного університету фізичного виховання і спорту України, інших вищих навчальних закладів, а також колегам із місцевих державних адміністрацій та центрального органу виконавчої влади у сфері фізичної культури і спорту.

11 24

75.14